

Utvärderingsrapport

Grund-, avancerad- och forskarutbildning i arkeologi
2019-11-11

Inledning

I enlighet med riktlinjer fastställda av Uppsala universitet (UFV 2015/475) och historisk-filosofiska fakulteten (HISTFILFAK 2017/23) har utbildning i huvudområdet arkeologi utvärderats. Utvärderingen inbegriper utbildning på kandidatnivå (reguljär och distans), avancerad nivå och forskarutbildning vid campus Engelska Parken och campus Gotland. Den består, förutom av möten med lärare, studenter och utbildningsansvariga, av en självvärdering med tillhörande stöddokumentation, platsbesök av en bedömarpanel, rapport från bedömarpanelen, samt denna utvärderingsrapport. Bedömarpanelen bestod av FD Alison Klevnäs (Stockholms universitet) och FD Liv Nilsson Stutz (Linnéuniversitetet) som externa granskare, Prof. Mattias Jakobsson (Teknisk-naturvetenskaplig fakultet, Uppsala universitet) som intern granskare och Camilla Wallin Lämsä som studentrepresentant från Uppsala studentkår.

Bedömarpanelen besökte institutionen på Campus Engelska Parken den 2-3 oktober 2019. Under förmiddagen den första dagen träffade bedömarpanelen utbildningsansvariga (rekryterad professor i ämnet, prefekt och studierektorer för kandidatnivå, avancerad nivå och forskarutbildning) och efter lunch undervisande lärare och forskare, samt därefter studenter. Lunch och eftermiddagsfika intogs tillsammans med hela personalen. Den andra dagen ägnade panelen förmiddagen åt att själva diskutera och sammanställa sina iakttagelser. Efter att panelens skriftliga rapport lämnats har den diskuterats av berörda lärare, prefekt och studierektor.

De viktigaste slutsatserna av utvärderingen

Bedömarpanelen inleder sin rapport med konstaterandet att utbildningen mycket väl når målen i högskolelagen och högskoleförordningen, att undervisningen vilar på god vetenskaplig grund, examineras på ett bra och rättssäkert sätt, och att lärarkåren har hög kompetens. Därtill att studenter och doktorander har inflytande över utbildningen och tillgång till en ändamålsenlig studiemiljö. Vidare har bedömarpanelen identifierat områden där de ser möjlighet till fortsatt arbete med att stärka pedagogik samt ytterligare öka forskningsanknytningen. Inledningsvis nämns även den viktigaste slutsatsen som bedömarpanelen tycks dra: Att kraft bör läggas på att öka lärarkapaciteten, vilken till delar bedöms som skör.

Styrkor med utbildningen

En enighet finns inom bedömarpanelen att grundutbildningen i arkeologi genomgått ett omfattande utvecklingsarbete under senare år, inte minst som en följd av sammanslagningen mellan Uppsala universitet och Högskolan på Gotland. Ett positivt resultat som lyfts fram är kandidatprogrammet i arkeologi och antik historia. Särskilt framhålls betydelsen av det tematiska grundåret inom programmet.

En annan styrka som särskilt lyfts är GIS-kurserna, där panelen menar att man tydligt ser hur en lärartät undervisning ger utdelning i studenternas lärande, samt att GIS-labbet erbjuder en miljö där grundstudenter känner sig delaktiga i en aktiv forskarmiljö. Bedömarpanelen konstaterar att den campusbaserade grundutbildningen i Uppsala håller en mycket hög nivå, vilket naturligtvis är glädjande.

Bedömarpanelen har en positiv bild också av mastersprogrammet och lyfter dess styrkor. Man framhåller att institutionens framgångsrika forskningsmiljö utgör en särskild tillgång för utbildningen. Härigenom ges studenterna en nära inblick i pågående forskning, och även möjlighet att delta i denna inom ramen för masteruppsatser. Den breda forskningskompetensen avspeglas också i kursutbudet inom mastersprogrammet, vilket panelen lyfter fram som en särskild styrka.

Forskarutbildningen bedöms hålla högsta internationella nivå. Intervjuer med doktoranderna vittnar om tillfredsställelse med såväl utbildning, stödstrukturer och arbetsmiljö. Panelen poängterar den

Utvärderingsrapport

Grund-, avancerad- och forskarutbildning i arkeologi 2019-11-11

internationella aspekten, med forskarnätverk som täcker in vida geografiska områden och en palett av forskningsproblematik.

Identifierade svagheter och utvecklingsområden

Bedömarpanelen har identifierat en del problem i övergången mellan grundåret på det gemensamma kandidatprogrammet vid institutionen och A-kursen i arkeologi. Dessa har bestått i vissa onödiga repetitioner av innehåll. Ett annat problem som lyfts är vikten av att revidera kurslitteraturen. Denna bedöms till delar vara daterad och inte tillräckligt speglade dagens situation, varken kunskapsmässigt eller när det gäller representativ könsfördelning i den kurslitteratur som formar grundstudenternas bild av ämnet.

Bedömarpanelen menar i rapporten att undervisningen generellt följer en uttalad progression, men efterlyser en fördjupad reflektion kring innehållet i kurserna med fokus på studenternas lärande. Det påpekas att detta är ett kontinuerligt arbete som kräver lärarresurser. Panelen menar att detta kan vara ett problem, eftersom man fått intrycket att undervisningen i enskilda kurser är uppdelade på flera olika lärare, vilket skulle försvåra möjligheten att kontinuerligt följa studenters lärande. Slutsatsen är här - som i flera andra sammanhang - en rekommendation att överväga rekrytering av åtminstone en ytterligare lektor i arkeologi, för att öka möjligheterna till ett helhetsgrepp över undervisningen.

Samtidigt som bedömarpanelen betonar att den campusbaserade grundutbildningen vid institutionen håller en mycket hög nivå, anser man att distanskurserna lider av viss brist på tydligt pedagogiskt innehåll. Orsaken identifieras till att de är upplagda som självstudier av litteratur. Bedömarpanelen föreslår att man satsar på att inkorporera mer nätbaserat innehåll, exempelvis filmade föreläsningar, om institutionen vill fortsätta att utveckla och tillhandahålla kurserna. Institutionen anser tvärt emot att distanskurserna håller en mycket hög kvalitet med en tät kontakt mellan lärare och studenter - individuellt och i grupp, regelbundna inslag av chattar och filmade inslag. Vi vill påpeka att bedömarpanelen inte vid något tillfälle tog upp distanskurserna till diskussion.

Panelen lyfter masterprogrammets styrkor, men menar att det även finns potential till ytterligare utveckling. Man poängterar att institutionen i självvärderingen lyfter fram utmaningar med genomströmning, kursutbud, samt med att hitta lämpliga handledare. En betydelsefull utvecklingsmöjlighet vad gäller masterutbildningen som lyfts fram, är att vidareutveckla forskningsanknytningen, inte minst genom att tydligare styra in studenterna mot pågående forskningsprojekt.

Ett problem som bedömarpanelen lyfter särskilt är behovet av kontinuitet när det gäller den för närvarande obesatta professuren i global arkeologi. Denna identifieras som betydelsefull för fortsatt internationalisering, och panelen rekommenderar att professuren upprätthålls. Detta är naturligtvis viktigt att beakta, men under tvåårsperioden fram till 2020-06-30 är innehavaren fortsatt verksam vid institutionen till 15 % (tjänstledig på 85 %) och har bidragit väsentligt genom att driva fram forskningsprojekt som kommer att fortsätta flera år fram i tiden. Institutionen vill också framhålla att den framgångsrika internationella kopplingen inom forskningen, långtifrån är begränsad till delar som omfattats av professuren i global arkeologi.

Planerade åtgärder och utvecklingsinsatser

Institutionen noterar med glädje att självvärderingen och panelens rapport inte innehåller några allvarliga brister i utbildningen. Enligt panelens bedömning håller arkeologiundervisningen i Uppsala en hög nivå, såväl nationellt som internationellt. Vidare uttrycker man beundran för att ett gediget utvecklingsarbete gjorts, inte minst av grundutbildningen. Detta till trots, rekommenderar panelen några utvecklingsområden. De diskuteras kort nedan och samlas också i en åtgärdestabell sist i detta dokument.

Utvärderingsrapport

Grund-, avancerad- och forskarutbildning i arkeologi 2019-11-11

När det gäller bedömarpanelens syn på vikten av att revidera kurslitteraturen, så är vi helt eniga om detta behov. Delar av litteraturen är helt riktigt daterad. Diskussioner om pågår redan inom institutionen, under ledning av studierektorn för grundutbildningen. En uppdatering av kurslitteraturen på grundutbildningen är en prioriterad fråga som kommer att lösas till starten av HT 2020.

Problemen med progressionen från grundåret till de enskilda kurserna i arkeologi, menar vi framförallt är historiska. Redan i institutionens självvärdering lyfts problematiken, och där redogörs för de åtgärder som företagits, vilka nu fått problemen att minimeras. Om kursutvärderingarna trots allt visar på kvarstående problem, bör givetvis ytterligare ansträngningar göras.

Även om antalet masterkurser anses vara rimligt, menar panelen att det ändå finns utrymme för ytterligare forskningsanknutna kurser, vilka också kan läsas av doktorander. Detta är en process som redan pågår inom institutionen, vilket berörs i självvärderingen. Arbetet leds av studierektorerna för masternivå och forskarutbildning i samverkan.

Panelen tycker sig ha identifierat ett behov av tydligare strategier för att mäta och utvärdera utbildningens lärandemål. Detta är naturligtvis ett mycket viktigt fält, som vi dock inom institutionen redan arbetar aktivt med sedan tidigare. Vi bedömer därför inte att det i detta sammanhang behöver vidtas ytterligare åtgärder, utöver pågående utvecklingsarbeten.

Relativt stort fokus hos bedömarpanelen hamnar på frågan om lärarkapacitet. Vi anser detta vara relevant men samtidigt något missuppfattat i panelens rapport, där det sägs att undervisningen är delvis beroende av korttidsanställda lärare, något som generellt sätt inte stämmer. Helt riktigt erbjuds såväl forskare som doktorander möjligheter till undervisning och pedagogisk utveckling, men det innebär inte att vare sig planering eller genomförande av kurser är avhängig dessa lärarresurser, än mindre att de tjänstgör utan övergripande stöd från den fasta lärarkåren.

Trots detta finns anledning till en förstärkning av den fasta lärarkåren, inte minst för att minska sårbarhet och för att öka den efterfrågade lärartätheten. Detta kräver dock ytterligare långsiktigt rekryterade lärarresurser i ämnet, något som panelen återkommer till upprepade gånger i sin rapport. Detta behov uppfattar vi också själva som det mest angelägna att uppfylla, särskilt vad gäller grundutbildningskapaciteten vid Campus Engelska Parken. Dessutom kommer möjligheten att utlysa och finansiera professuren i global arkeologi att undersökas; enligt fakultetens VP 2020 (HISTFILFAK 2019/55 s. 24f.) ska en allmän översyn av behovet av professorsrekrytering göras.

UPPSALA
UNIVERSITET

Dnr ARKEOLOGI 2019/51
Dnr HISTFILFAK 2020/1, 2020/2

Utvärderingsrapport

Grund-, avancerad- och forskarutbildning i arkeologi
2019-11-11

Tabell. Utvecklingsinsatser för huvudområdet arkeologi

Utvecklingsområde	Behov av utveckling enligt panel (P) och kommentar/åtgärder av institution (I)	Ansvarig & tidsperiod
1) Översyn av kurslitteratur	P: Kurslitteraturen, framförallt på A- och B-kurser, är daterad och domineras av manliga författare. I: Nya översikter på svenska saknas, men en rättvis iakttagelse av panelen. Institutionen reviderar litteraturlistorna.	SR kandidatnivå och lärare i arkeologi. Klart HT20
2) Progression mellan grundår i program och A-kurs	P: Undervisningen innehåller onödiga upprepningar. I: Problemet var tydligt 2016-2018 och påtalas av studenter som läste programmet då. Tid avsattes HT18 vid gemensamma personaldagar för att komma tillrätta med problematiken. SR kandidatnivå bevakar utbildningens innehåll. Idag är situationen mycket bättre.	Ingen åtgärd utöver de kontrollmekanismer som redan finns.
3) Pedagogiskt innehåll i distans- och campuskurser	P: Distansundervisningen innehåller för lite undervisning. Mer innehåll online i form av föreläsningar. I: Institutionen försökte redan 2014 spela in undervisningsmaterial, men då föll det på att personal kände sig obekväma att filmas och menade att det inte kan vara tvingande. Korta, tematiska filmer kan användas för att ersätta störningar i videolänk i campusbaserad undervisning, att göra distansundervisningen mera attraktiv och att användas som ett pedagogiskt instrument för flipped classroom. Institutionen gör ett filmbibliotek. Ett omfattande arbete som bör prioriteras.	SR kandidatnivå och lärare arkeologi. Klart VT22.
4) Forskningsanknytning i masterkurser och handledning	P: Fler forskningsanknutna masterkurser och examensarbeten kopplade till forskningsprojekt. I: Alla masterkurser är forskningsanknutna, men några i högre grad än andra som t.ex. 5AR773 (Sydskandinaviens järnålder), 5AR015 (historisk ekologi), 5AR774 (GIS), 5AR775 (vikingar). Däremot kan vi bli bättre på att inventera och föreslå ämnen för examensarbeten som utgör delar i pågående forskningsprojekt vid institutionen.	SR avancerad nivå och kursansvarig för 5AR023 inventerar från VT20 årligen möjliga delprojekt som kan omvandlas till examensarbeten.
5) Utvärdera lärandemål	P: Utveckla tydligare strategier för att mäta och utvärdera kursers och kandidatprogrammets lärandemål. I: För varje kurs återbesöker kursansvarig lärare och examinator lärandemålen i kursplanen och funderar över hur de relaterar till undervisning och litteratur. Vid månatliga lärarmöten finns tillfälle att diskutera förändringar.	Ingen åtgärd.
6) Nyrekrytering	P: Lärarresurserna är låga och undervisningen är beroende av korttidsanställda lärare. Professuren i global arkeologi bör återbesättas. I: Det finns behov av nyrekrytering i Uppsala. Det är dock ett missförstånd från panelens sida att vi är beroende av korttidsanställda lärare, något som generellt sätt inte stämmer. Forskare och doktorander erbjuds möjlighet till undervisning och pedagogisk utveckling, men det innebär inte att vare sig planering eller genomförande av kurser är avhängig dessa lärarresurser. Vad gäller professuren i global arkeologi kommer institutionen att verka för att den kan återbesättas.	Då en professor och en lektor just erhållit varaktiga forskningsmedel accentueras behovet ytterligare. En översyn av behovet av nyrekrytering pågår.